

Araştırma makalesi / Research article • DOI: 10.48071/sbuhemsirelik.996112

Türkiye'de Bir Çocuk Acil Servisindeki COVID-19 Tanılı Çocukların Klinik Özellikleri¹

Clinical Characteristics of Children Diagnosed with COVID-19 in a Pediatric Emergency Department in Turkey

Derya Kılınç² , Seda Çağlar³

Yazarların ORCID numaraları / ORCID IDs of the authors:
D.K. 0000-0002-2631-9138; S.Ç. 0000-0001-8768-9282

¹Bu çalışma 15-16 Ocak 2021 tarihli COVID-19 Pandemiğinde Araştırma-Yayın ve Eğitim Süreçlerine Bakış Kongresi'nde; 68159 bildiri numarası ile sözel bildiri olarak sunulmuştur.

²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Enstitüsü Eğitim Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Doktora Programı, İstanbul

³İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, İstanbul

Sorumlu yazar / Corresponding author: Derya Kılınç,
E-posta: derya0305@hotmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 15.09.2021

Kabul tarihi / Date of acceptance: 01.11.2021

Atf / Citation: Kılınç, D. ve Çağlar, S. (2021). Türkiye'de bir çocuk acil servisindeki COVID-19 tanılı çocukların klinik özellikleri. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 3(3), 141-146. doi: 10.48071/sbuhemsirelik.996112

ÖZ

Giriş: Dünyada pandemiye yol açan COVID-19 hastalığının klinik özelliklerinin anlaşılması, hastalığın kontrol altına alınması açısından önemlidir.

Amaç: Çalışma çocuk acil servisine başvuran COVID-19 tanılı hastaların klinik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Retrospektif tipteki araştırmanın evrenini 11 Mart 2020 - 1 Temmuz 2020 tarihleri arasında, İstanbul'daki bir hastanenin çocuk acil servisine COVID-19 şüphesi ile başvuran hastalar (N = 183), örneklemini ise Polymerase Chain Reaction test sonucu pozitif çıkan 1 ay-18 yaş arasındaki tüm çocuklar (n = 30) oluşturdu. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanıldı.

Bulgular: Araştırmanın yapıldığı çocuk acil servisine COVID-19 şüphesi ile 183 hastanın başvurduğu, bu hastaların %16,39'unun (n = 30) Polymerase Chain Reaction testi sonucunun pozitif olduğu belirlendi. Polymerase Chain Reaction test sonucu pozitif olan çocukların %50'sinin erkek, %50'sinin kız, yaş ortalamalarının 7,2 ± 5,41 yıl (Minimum-Maksimum: 53 gün-17 yaş) olduğu, %96,7'sinin ailesinde de pozitif vaka bulunduğu belirlendi. Çocukların klinik belirtileri ateş (%53,3), öksürük (%36,7), halsizlik (%30), baş ağrısı (%13,3), tat duyusu kaybı (%10) idi. Klinik belirtiler asemptomatik (%16,7), hafif (%70) ve orta (%13,3) şiddette idi.

Sonuç: Çocuklarda COVID-19 tanısı alma sıklığının düşük olduğu, hastalığın hafif bulgular ile seyrettiği, en sık görülen bulguların ateş ve öksürük olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 virüsü; çocuk; koronavirüs; SARS-CoV-2.

ABSTRACT

Introduction: Understanding the clinical features of the COVID-19 disease, which causes a pandemic in the world, is important in terms of controlling the disease.

Aim: The study was carried out to determine the clinical characteristics of patients with a diagnosis of COVID-19 those who applied to the pediatric emergency ward.

Method: The content of the retrospective design type research was formed by patients (N=183) who applied to the pediatric emergency ward of a hospital in Istanbul with the suspicion of COVID-19 between 11 March 2020 and 1 July 2020; the sampling consisted from children aged 1 month-18 years with a positive Polymerase Chain Reaction test result (n=30). Descriptive statistical methods were used in the analysis of the data.

Results: It was determined that 183 patients were admitted to the pediatric emergency service with the suspicion of COVID-19, and the Polymerase Chain Reaction test results of 16.39% (n=30) were positive. Fifty percent of the children with positive Polymerase Chain Reaction test results were male and their mean age was 7.2±5.41 years (Minimum-Maximum: 53 days-17 years). It was found that 96.7% of the children had a positive case in their family. Children's symptoms were fever (53.3%), cough (36.7%), weakness (30%), and headache (13.3%), loss of sense of taste (10%). Clinical symptoms were asymptomatic (16.7%), mild (70%), moderate (13.3%).

Conclusion: It was deduced that the diagnosis frequency of COVID-19 in children was low; that the disease progressed with mild symptoms, and that the most common findings were fever and cough.

Keywords: Coronavirus; COVID-19 virus; pediatric; SARS-CoV-2.

Bu eser, Creative Commons Atif-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Giriş

Yeni Koronavirüs Hastalığı (SARS-CoV-2, COVID 19) Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının Aralık ayında çok sayıda kişide şiddetli akut solunum yetmezliği belirtisi ile ortaya çıkmıştır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından tüm dünyada hızla yayılan COVID-19 için 11 Mart 2020 tarihinde pandemi ilan edilmiş ve günümüze kadar COVID-19 dünyada toplam 222 ülkede 236 milyondan fazla insanı etkilemiş, yaklaşık 4,8 milyon insanın ölümüne yol açmıştır (Zhu ve ark., 2020). Ülkemizde ise 6 milyondan fazla insanı etkileyerek yaklaşık 62 bin insanın ölümüne sebep olmuştur (Sağlık Bakanlığı, 2021).

Salgının başlangıcında yayınlanan ilk verilere göre çocukların Çin'de %2,2, İtalya'da %1,2, Amerika Birleşik Devletleri'nde %1,7 oranında virüsten etkilendiği bildirilmiştir (Sarı Yanartaş ve Hancerli Torun, 2020). Çin'de 44,672 vakanın incelendiği bir çalışmada, vakaların yalnızca %2,1'inin 20 yaş altında ve %1,2'sinin asemptomatik olduğu belirlenmiştir (Yanping, 2020). Günümüzde virüsün aile kümelerinde ortaya çıkmasıyla birlikte çocuk hastaların sayısı da artmaya başlamıştır (Huang ve ark., 2020; Wang, Horby, Hayden ve Gao, 2020; Xia ve ark., 2020). Tüm COVID-19 vakalarının %2,1 ile %8,4'ünü pediatrik vakalar oluşturmaktadır. Yetişkinlerden farklı olarak, ciddi solunum yetmezliği ve akut solunum sıkıntısı sendromu tablosu çocuklarda nadirdir. Avrupa'da Nisan 2020'nin sonlarında COVID-19 enfeksiyonu geçiren bazı çocuklarda ateş, karın ağrısı, şok, miyokardiyal yetmezlik ve yoğun bakım ihtiyacı geliştiği görülmüştür. Bu yeni hastalığa Çoklu Sistemik İnflamatuvar Sendrom (Multisystem Inflammatory Syndrome [MIS-C]) adı verilmiştir. Çocuklarda en sık COVID-19 ilişkili hastane yatışı akut dönemden 2-4 hafta sonra görülen çocukluk çağıının multisistemik inflamatuvar sendromudur. MIS-C immün sistemin kontrolsüz inflamasyonu sonucunda çoklu organ tutulumuna ait bulgularla seyretmekte ve ölüme neden olabilmektedir (Wei ve ark., 2020; Bautista-Rodriguez ve ark., 2021). COVID-19 tanısı alan çocukların 6-8 yaş aralığında ve bulaşmanın büyük oranda aile üyeleri ile temas sonucu olduğu, çoğunluğunun hastalığı asemptomatik, hafif ve orta seyirli geçirdiği, en sık gözlenen belirtilerin ateş, öksürük, farengial eritem ve taşikardi olduğu bildirilmektedir (Lu ve ark., 2020; Dong ve ark., 2020; Qiu ve ark., 2020).

Dünyada her yaşta insanı etkileyen, yüksek mortalite ve morbidite oranına sebep olan COVID-19'un epidemiyolojik ve klinik özelliklerinin anlaşılması, hastalığın yayılması ve kontrol altına alınması açısından oldukça önemlidir.

Amaç

Bu araştırma Türkiye'de bir çocuk acil servisindeki COVID-19 tanılı çocukların klinik özelliklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Soruları

1. COVID-19 pandemi döneminde COVID-19 şüphesi ile klini-

ğe başvuran çocukların tanı alma sıklığı nedir?

2. Hastalığı geçiren çocukların demografik özellikleri nelerdir?

3. Çocuklarda hastalığa ilişkin klinik özellikler nelerdir?

4. Çocuklarda hastalığın tedavi süreci nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Araştırma retrospektif tipte gerçekleştirildi.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma, İstanbul'daki bir eğitim araştırma hastanesinin, üçüncü düzey çocuk acil servisinde gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 11 Mart 2020 - 1 Temmuz 2020 tarihleri arasında, İstanbul'daki bir eğitim ve araştırma hastanesinin çocuk acil servisine COVID-19 şüphesi ile başvuran 1 ay-18 yaş arasındaki çocuklar (n = 183), örneklemi ise PCR testi sonucu pozitif çocukların tamamı oluşturdu (n = 30).

Veri Toplama Araçları

Veriler retrospektif olarak hasta kayıtlarından elde edildi. Hasta dosyalarından hastalığa ait öykü, temas durumu, kronik hastalık durumu, kullanılan ilaçlar, yaşam bulguları, klinik özellikler, tedavi süreci ile ilgili bilgiler araştırmacılar tarafından hazırlanan veri toplama formuna kaydedildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma için Sağlık Bakanlığı COVID-19 Konusunda Bilimsel Araştırma Çalışmalarından (Dosya No: 2020-06-08T14_53_47) gerekli kurum izni, Zeynep Kâmil Eğitim Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan etik kurul izni alındı (Tarih: 24.06.2020 Karar No: 115). Araştırmanın başlangıç aşamasında hastalara telefon yoluyla ulaşılarak sözlü izinleri alındı.

Verilerin Toplanması

Çocuk acil servisine 11 Mart 2020 - 1 Temmuz 2020 tarihleri arasında COVID-19 şüphesiyle başvuran ve PCR testi alınan tüm hastaların bilgileri Hastane Bilgi Yönetim Sistemi (HBYS) aracılığıyla retrospektif olarak taranmış olup, veri toplama formuna kayıt edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) sürüm 25.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerden ortalama ve yüzde kullanıldı.

Bulgular

Araştırmanın yapıldığı çocuk acil servisine COVID-19 şüphesi ile başvuran 183 hastanın %16,3'ünün (n = 30) PCR test so-

Tablo 1: Covid-19 Tanılı Çocukların Tanıtıcı Özellikleri (n = 30)

Özellikler	n	%
Kliniğe şüphe ile başvuran hasta sayısı	183	100,00
PCR* pozitif hasta sayısı	30	16,3
COVID-19 dışı ek tanı		
Üst Solunum Yolu Enfeksiyonu	9	30,0
Alt Solunum Yolu Enfeksiyonu	4	13,3
Yaş ortalaması	(Ort ± SS) 7,2 ± 5,41	(Min - Maks)** (53 gün - 17 yaş)
Yaş grupları		
1-12 ay	4	13,3
13-36 ay	5	16,7
3-6 yaş	5	16,7
7-12 yaş	10	33,3
13-18 yaş	6	20,0
Cinsiyet		
Kız	15	50,0
Erkek	15	50,0
Kronik hastalık varlığı		
Evet	4	13,3
Hayır	26	86,7
İlaç kullanma durumu		
Evet	4	13,3
Hayır	26	86,7

*PCR: Polymerase Chain Reaction; **Ort-SS: Ortalama-Standart Sapma; **Min: Yaşı en küçük PCR pozitif hasta; **Maks: Yaşı en büyük PCR pozitif çıkan hasta

nucunun pozitif olduğu belirlendi. COVID-19 tanısına ek olarak hastaların %30'una üst solunum yolu enfeksiyonu (ÜSYE), %13,3'üne ise Alt Solunum Solunum Yolu Enfeksiyonu (ASYE) tanısı koyulduğu belirlendi. PCR test sonucu pozitif olan çocukların yaş ortalamalarının 7,2 ± 5,41 yıl (Minimum-Maksimum: 53 gün - 17 yaş), %50'sinin erkek, %13,3'ünde kronik hastalık ve %13,3'ünde düzenli ilaç kullanımı saptandı (Tablo 1).

Çocukların %96,6'sında ailede COVID-19 tanısı alan birey olduğu, COVID-19 tanılı bireylerin %40,4'ünün ebeveyn, %25,5'inin ise kardeş olduğu belirlendi. Hastaneye COVID-19 şüphesi ile başvurarak tanı alanların %16,7'sinin hastalığı asemptomatik geçirdiği, %53,3'ünde ateş, %36,7'sinde öksürük, %30'unda halsizlik, %13,3'ünde baş ağrısı, %13,3'ünde burun akıntısı, %10'unda solunum sıkıntısı, %10'unda tat duyusu, %10'unda ise terleme bulguları olduğu belirlendi. Hastaların %13,3'ünde vücut sıcaklığının 38,1°C'nin üzerinde olduğu, büyük çoğunluğunun solunum sayısı (%90), kalp tepe atımı (%80) ve oksijen saturasyon (%100) düzeylerinin normal aralıklarda olduğu saptandı (Tablo 2).

Tablo 2: Covid-19 Tanılı Çocukların Klinik Özellikleri (n = 30)

Özellikler	n	%
Ailede PCR* pozitif varlığı		
Var**	29	96,6
Ebeveyn	19	40,4
Kardeş	12	25,5
Diğer (akraba, yakın çevre)	16	34,4
Yok	1	3,33
Semptomlar**		
Asemptomatik	5	16,7
Ateş	16	53,3
Öksürük	11	36,7
Halsizlik	9	30,0
Baş ağrısı	4	13,3
Burun akıntısı	4	13,3
Solunum sıkıntısı	3	10,0
Tat duyusu kaybı	3	10,0
Terleme	3	10,0
Vital bulgular		
Vücut sıcaklığı (°C)		
36,0 - 37,3	25	83,3
37,4 - 38,0	1	3,3
≥38,1	4	13,3
Solunum sayısı (dk)		
Normal	27	90,0
Taşipne	3	10,0
Kalp tepe atımı sayısı (dk)		
Normal	24	80,0
Taşikardi	6	20,0
Saturasyon		
92 - 100	30	100,0
Hastalığın özellikleri		
Asemptomatik	5	16,7
Hafif	21	70,0
Orta	4	13,3

*PCR: Polymerase Chain Reaction; ** Birden fazla seçenek içermektedir.

COVID-19 tanılı çocukların %80'inin (n = 24) ayaktan takip edildiği, %20'sinin (n = 6) yatarak takip edildiği, yatarak takip edilenlerin %50'sinin 5-7 gün hastanede yattığı, tedavide %43,3'üne Azitromisin, %36,7'sine Oseltamivir, %23,3'üne Klaritromisin, %23,3'üne Ampisilin-Sulbaktam, %16,7'sine Hidroksiklorokin sülfat tedavisi verildiği belirlendi. Tanı alan çocuklarda ölüm vakasına rastlanmadı. Tedavi edilerek taburcu edilen çocukların %46,7'sinin (n = 14) hastaneye tekrar baş-

Tablo 3: Covid-19 Tanılı Çocukların Tedavisine İlişkin Bulgular (n = 30)

Tedaviye ilişkin bulgular	n	%
İzlem şekli		
Ayaktan	24	80
Yatarak	6	20
Yatış süresi (n = 6)		
1-4 gün	1	16,6
5-7 gün	3	50,0
8-11 gün	2	33,3
Tedavide kullanılan ilaçlar*		
Azitromisine	13	43,3
Oseltamivir	11	36,7
Klaritromisin	7	23,3
Ampisilin + Sulbaktam	7	23,3
Hidroksiklorokin Sülfat	5	16,7
İyileşme sonrası tekrar başvuru	14	46,7
Tekrar PCR testi pozitifliği	-	-
Ölüm	-	-

*Aynı çocukta birden fazla ilaç kullanılmıştır.

vurduğu ve tekrar başvuranların tamamının PCR test sonucunun negatif olduğu belirlendi (Tablo 3).

Tartışma

Çocuklarda COVID-19 enfeksiyonunun görülme sıklığı yetişkinlere göre daha az olmasına rağmen yeni varyantlarla çocuk olguların sayısının artması beklenmektedir. Çocuklarda hastalığın daha hafif seyretmesi ve mortalitenin yetişkin gruba oranla çok düşük olması nedeniyle çocuklarda COVID-19 ile ilgili çalışma sayısı oldukça azdır (Cao, Chen, Chen ve Chiu, 2020; Ding, Yan ve Goa, 2020; Lee, Hu, Chen, Huang ve Hsueh, 2020).

Çalışmamızda çocuk acil servisine COVID-19 şüphesi ile başvuran 183 hastanın %16,3'ünün PCR test sonucunun pozitif olduğu, test sonucu pozitif olan çocukların yaş ortalamalarının yaklaşık 7,2 yıl olduğu ve kız-erkek cinsiyetinin eşit olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarımıza benzer şekilde, Qiu ve arkadaşlarının (2020) Çin'de yaptıkları çalışmada COVID-19 tanısı alan çocukların yaş ortalamalarının 8,3 yıl, Dong ve arkadaşlarının (2020) Çin'de 2135 çocuk hastayı inceledikleri çalışmada çocukların yaş ortalamalarının 7 yıl, Ding ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları meta analizde çocukların yarısından fazlasında yaş ortalamalarının 5 yıl üzerinde belirlenmiştir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda ortalama yaş aralığının 8,5-11,8 arasında değiştiği belirtilmektedir (Cura Yayla ve ark., 2020; Evliyaoğlu, Ayzit Kılıç, Önal, Aygün ve Çokuğraş, 2020; Kork-

maz, Türe, Durum ve Kılıç, 2020; Besli ve ark., 2021; Kara ve ark., 2021).

Yapılan çalışmalarda çalışma bulgularımıza benzer şekilde çocuklarda cinsiyet açısından farklılık olmadığı görülmüştür (Ding ve ark., 2020; Dong ve ark., 2020; Panahi, Amiri ve Pouy, 2020; Qiu ve ark., 2020).

Çalışmamızda çocukların tamamına yakınının (%96,6) aile içinde COVID-19 tanılı birey olduğu ve COVID-19 tanılı aile bireylerinin %40,4'ünün ebeveyn, %25,5'inin ise kardeş olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarımıza benzer şekilde Lu ve arkadaşlarının (2020) Çin'de yaptıkları çalışmada COVID-19 tanısı alan çocukların %89'unda bulaşın aile üyelerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Ding ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları çalışmada vakaların %80'inden fazlasının aile içi temas sonucu hasta olduğunu belirtilmiştir. Türkiyede yapılan çalışmalarda pozitif olan pediatrik vakaların %90-%99 oranında aile içi temas olduğu belirtilmektedir (Cura Yayla ve ark., 2020; Korkmaz ve ark., 2020; Kara ve ark., 2021). Birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de ilk COVID-19 vakası sonrası alınan tedbirlerle ilk vakadan hemen sonra yüz yüze eğitime ara verilmesi, toplu kullanım alanlarına kısıtlanması, çocukların aile içi teması dışında temas sayısının azalması gibi sebeplerle aile içi temas sonrası pozitif oldukları düşünülmektedir.

Çalışmamızda çocukların %16,7'sinde bulguların asemptomatik seyrettiği, % 30'unun üst solunum yolu enfeksiyonu geçirdiği, %53,3'ünde ateş, %36,7'sinde öksürük gözlemlendiği bildirilmiştir. Duo ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında çocukların %13,2'si asemptomatik seyrettiği, % 43,4'ü ateş, %44,5'inde ise kuru öksürük gözlemlendiği bildirilmiştir. Lu ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında ise çocukların %48,5'inde öksürük, %46,2'sinde farengial eritem, %42,1'inde taşikardi, %41,5'inde ateş gözlemlendiği belirtilmiştir. Dong ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında çocukların %90'dan fazlasının hastalığı asemptomatik, hafif ve orta seyirli geçirdiği bildirilmiştir. Lu ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları çalışmada çocukların yaklaşık %16'sının asemptomatik, %19'unun üst solunum yolu enfeksiyonu ve %65'inin pnömöni olduğunu belirtilmiştir. Yasuhara, Kuno, Takagi ve Sumitomo'nun (2020) yaptıkları sistematik derlemede COVID-19'lu çocuklarda temel klinik özelliklerin ateş ve öksürük olduğu saptanmıştır. Panahi ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları sistematik derlemede de benzer şekilde en yaygın semptomun kuru öksürük ve ateş olduğu belirtilmiştir. Kara ve arkadaşlarının (2021) ülkemizde yaptıkları çalışmada benzer şekilde pediatrik vakaların çoğunlukla asemptomatik olduğu, hastalığı hafif seyirli geçirdiği, en sık gözlenen belirtilerin ateş ve öksürük olduğu belirtilmektedir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde sonuçların çalışma bulgularımızla benzer olduğu görülmektedir.

Çalışmamızda COVID-19 tanılı çocukların çoğunlukla ayaktan takip edildiği, yatarak takip edilenlerin yarısının 5-7 gün süreyle hastanede yattığı, tedavide çoğunlukla Azitromisin kullanıldığı, tanı alan çocuklarda ölüm vakasına rastlanmadığı belirlendi. Tedavi edilerek taburcu edilen çocukların çoğunluğunun

hastaneye tekrar başvurduğu ve tekrar başvurularının tamamının PCR test sonucunun negatif olduğu saptandı. Literatürde de çalışma sonuçlarımıza benzer şekilde çocukların hastalığı genellikle ayaktan geçirdiği, doğrulanmış COVID-19 vakalarının klinik seyirlerinin erişkinlere göre daha hafif seyirli olduğu ve ölüm oranlarının oldukça düşük olduğu belirtilmektedir (Dong ve ark., 2020; Parri, Lenge ve Bounsensio, 2020). Günümüzde halen hastalığın kesin tedavisi bulunmamakla birlikte Türkiye’de medikal tedavide çoğunlukla Azitromisin ve Hidroksiklorokin sülfat kullanıldığı görülmektedir (Kara ve ark., 2021).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verilerinin belli bir dönemde ve yalnızca bir hastanenin çocuk acil servisine başvuran COVID-19 tanılı çocuklardan retrospektif olarak elde edilmesi nedeniyle çalışma sonuçları genellenemez.

Sonuç

Sonuç olarak ülkemizde dünya ile paralel olarak çocuklarda COVID-19 görülme sıklığının az olduğu ve çocukların hastalığı genellikle asemptomatik ve hafif seyirli geçirdiği görülmektedir. Ancak ülkemizde COVID-19 tanılı çocukların klinik ve epidemiyolojik özelliklerine yönelik yeterli çalışma olmaması nedeniyle veriler uluslararası literatür ile tartışılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye’de COVID-19 tanılı çocuklara yönelik daha fazla sayıda ve daha büyük örneklem gruplarında klinik araştırma yapılması önerilmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik kurul onayı, Zeynep Kamil Eğitim Araştırma Hastanesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan alınmıştır (Tarih: 24.06.2020 ve Karar No: 115).

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı - DK; Veri Toplama / Literatür Tarama - DK, SÇ; Verilerin Analizi ve Yorumlanması - SÇ, DK; Makalenin Hazırlanması - SÇ, DK; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi - SÇ.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Kaynaklar

- Bautista-Rodríguez, C., Sanchez-de-Toledo, J., Clark, B.C., Herberg, J., Bajolle, F., Randanne, P.C., ... Fraisse, A. (2021). Multisystem Inflammatory Syndrome in Children: An International Survey. *Pediatrics*, 147(2), e2020024554. doi:10.1542/peds.2020-024554
- Besli, G.E., Öcal Demir, S., Girit, S., Arman, T., Duyu, M. & Arslanoğlu, S. (2021). Covid-19 in children: A single center experience from Istanbul, Turkey. *Medical Journal of Bakirkoy*, 17(1), 64-71.

Cao, Q., Chen, Y.C., Chen, C.L., & Chiu, C.H. (2020). SARS-CoV-2 infection in children transmission dynamics and clinical characteristics. *Journal of Formosal Medical Association*, 119, 670-673. doi:10.1016/j.jfma.2020.02.009.

Cura Yayla, B.C., Ozsurekci, Y., Aykaç, K., Oygur, P.D., Laçinel Gürlevik, S., İlbay, S., ... Ceyhan, M., (2020). Characteristics and management of children with COVID-19 in Turkey. *Balkan Medical Journal*, 37, 341-347. doi:10.4274/balkanmedj.galenos.2020.2020.7.52.

Ding, Y., Yan, H., & Guo, W. (2020). Clinical characteristics of children with COVID-19: A Meta-Analysis. *Frontiers in Pediatric*, 8, 431. doi:10.3389/fped.2020.00431

Dong, Y., Mo, X., Hu, Y., Qi, X., Jiang, F., Jiang, Z., & Tong, S. (2020). Epidemiology of COVID-19 among children in China. *Pediatrics*, 145(6), e20200702. doi:10.1542/peds.2020-0702.

Duo, H., Dong, X., Zhang, J., Cao, Y.Y., Akdis, M., Huang, P.Q., ... Gao, Y.D. (2021). Clinical characteristics of 182 pediatric COVID-19 patients with different severities and allergic status. *Allergy*, 510-532. doi:10.1111/all.14452

Evlıyaoğlu, O., Ayzıt Kılınc, A., Önal, P., Aygün, F. ve Çokuğraş, H. (2020). Çocuklarda COVID-19. *Türk Pediatri Arsivi*, 55(2), 85. doi:10.14744/TurkPediatriArs.2020.07742

Huang, C., Wang, Y., Li, X., Ren, L., Zhao, J., Hu, Y., ... Cao, B. (2020). Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *Lancet*, 395(10223), 497-506. doi:10.1016/S0140-6736(20)30183-5

Kara, A.A., Kıymet, E., Böncüoğlu, E., Şahinkaya, Ş., Cem, E., Arkan, K., ... Devrim, İ. (2021). Evaluation of children with COVID-19 in the first id month of the outbreak in Turkey; Initial Pediatric Data from a Tertiary Hospital. *Journal of Dr. Behcet Uz Children's Hospital*, 11(2), 117-122. doi:10.5222/buchd.2021.80148

Korkmaz, M.F., Türe, E., Dorum, B.A. & Kılıç, Z.B. (2020). The epidemiological and clinical characteristics of 81 children with COVID-19 in a Pandemic Hospital in Turkey: An Observational Cohort Study. *Journal of Korean Medical Science*, 35, e236. doi:10.3346/jkms.2020.35.e236.19.

Lee, P.I., Hu, Y.L., Chen, P.Y., Huang, Y.C., & Hsueh, P.R. (2020). Are children less susceptible to COVID-19? *Journal of Microbiology, Immunology, and Infection*, 53(3), 371-372. doi:10.1016/j.jmii.2020.02.011.

Lu, X., Zhang, L., Du, H., Yuan, Y., Qu, J., Zhang, W., ... Wong, G.W.K. (2020). SARS-CoV-2 Infection in children. *The New England Journal of Medicine*, 382, 1663-1665. doi:10.1056/NEJM2005073

Panahi, L., Amiri, M. & Pouy, S. (2020). Clinical characteristics of COVID-19 infection in newborns and pediatrics: A Systematic Review. *Archives of Academic Emergency Medicine*, 8(1), e50.

Parri, N., Lenge, M., & Buonsenso, D. (2020). Children with Covid-19 in pediatric emergency departments in Italy. *New England Journal of Medicine*, 383(2), 187-190.

Qiu, H., Wu, J., Hong, L., Luo, Y., Song, Q., & Chen, D. (2020). Clinical and epidemiological features of 36 children with coronavirus disease 2019 (COVID-19) in Zhejiang, China: An observational cohort study. *The Lancet Infectious Diseases*, 20(6), 689-696. doi:10.1016/S1473-3099(20)30198-5

Sağlık Bakanlığı. (2021). COVID-19 bilgilendirme platformu. Erişim adresi (22.03.2021): <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66935/genel-koronavirus-tablosu.html>

Sarı Yanartas, M., & Hancerli Torun, S. (2020). COVID-19 and child. *Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 40-48. doi:10.26650/JARHS2020-S1-0005.

Wang, C., Horby, P.W., Hayden, F.G., & Gao, G.F. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *The Lancet*, 395(10223), 470-473. doi:10.1016 / S0140-6736 (20) 30185-9

- Wei, M., Yuan, J., Liu, Y., Fu, T., Yu, X., & Zhang, Z.J. (2020). Novel coronavirus infection in hospitalized infants under 1 year of age in China. *JAMA*, 323(13), 1313–1314. doi: 10.1001/jama.2020.2131
- Wu, P., Hao, X., Lau, E.H.Y., Wong, J.Y., Leung, K., Wu, J.T., ... Leung G.M. (2020). Real-time tentative assessment of the epidemiological characteristics of novel coronavirus infections in Wuhan, China, as at 22 January 2020. *Eurosurveillance*, 25(3). doi:10.2807/1560-7917.ES.2020.25.3.2000044.
- Xia, W., Shao, J., Guo, Y., Peng, X., Li, Z. & Hu, D. (2020). Clinical and CT features in pediatric patients with COVID-19 infection: Different points from adults. *Pediatric Pulmonology*, 55(5), 1169–1174. doi:10.1002/ppul.24718
- Yanping, Z. (2020). The epidemiological characteristics of an outbreak of 2019 novel coronavirus diseases (COVID-19) in China 2020. 41(2), 145-151. doi: 10.3760/cmaj.issn.0254-6450.2020.02.003.
- Yasuhara, J., Kuno, T., Takagi, H., & Sumitomo, N. (2020). Clinical characteristics of COVID-19 in children: A systematic review. *Pediatric Pulmonology*, 2565-2575. doi:10.1002/ppul.24991
- Zhu, N., Zhang, D., Wang, W., Li, X., Yang, B., Song, J., ... Tan, W. (2020). A novel coronavirus from patients with pneumonia in China, 2019. *The New England Journal of Medicine*, 382(8), 727-733. doi: 10.1056/NEJMoa2001017.